

JÁSZBERÉNYI SÁNDOR

A világ vége

1.

Ha eldöntöted, hogy megnézed a világ végét, a katonai engedélyt majd Sana'aban kapod meg. Nehéz, hideg lesz az éjjel. Bár lehet, hogy nem hatalmasabb, mint Európában, de nem lesz áram és látod majd az eget. Fent leszel a hegyekben, egy kráter közepén. Oda épült a város, közel az éghez.

Mindig is kíváncsi voltál a világ végére. A nullpontra, ahol minden véget ér. Civilizáció, kultúra, állam és rend – minden, ami szabályokba foglalja a világot. Ellentétben a világ közepével, a világ végéhez eljuthatsz, mert senki nem akar előtted odajutni. Sem vallási, sem semmilyen megkülönböztetés nem érhet.

Fél nyolcra fognak berendelni a hatósághoz, fél órával az esti imádság és húsz perccel azelőtt, hogy a katt dolgozni kezd a fejekben és a szívben. Tudod, mert a te száz is tele lesz kattal. Nyelni fogod a keserű és zöld nyáladat, amíg hatni nem kezd.

„Igaz, hogy keserűbb a csókja, mint egy asszonynak, de mindörökre csókol” – mondja majd az árus, akitől veszed. Csak két dollárral fog átverni, mert muszlimnak hisz az egyiptomi akcentusoddal elhadart szalam' után.

A hatóságnál hiába kopogtatsz, sokáig senki sem fog felelni. Két kézzel fogod ütni az ajtót mire valaki kinyitja. Egy kiskatona lesz az, kezében egy ismerős fegyverrel és a pofazacskójában kattal. Egy kis darab Magyarország fog rád mutatni.

Amióta betted a lábad a Közel-Keletre, reméled, hogy nem így ismerik a hazádat. Hogy a gázai övezetben Puskás Öcsit mondanak, aranycsapatot, Rubik-kockát. Bármit, csak nem ezt. Nem mondja a Hamász kiskatonája, hogy mekkora csoda az automata módosított deszantfegyver, hogy remek ember vagy, mert a hazád adott valamit, amivel lehet rendesen ölni, és még távcső is rászerezhető. Egy ideig reménykedtél, hogy nem így lesz, hogy Puskás, Rubik, aranycsapat vagy paprika – de nem. Magyar vagy, tehát AMD-65. Lassan megérted, miért van ezen a tájon minden magyar követségen katonai attasé. Csak azért nem köpsz, mert tele van a száz kattal.

A kiskatona rád fog vigyorogni, zöldes nyálat sercint a padlóra, majd int, hogy kövesd. Petróleumláppakkal megvilágított folyosón mentek majd keresztül, a fegyverraktár mellett. A fegyverraktár egy ebédlőasztal lesz, hosszú, keményfából faragott. Rajta a keleti blokk minden csodája.

Egy ajtóig kísérnek, lepattogzott róla a vörös festék. Belépsz, bent egy másik, idősebb katona ül. A szemén látni fogod, hogy már minden rendben van a lelkével. Gyermeki csodálkozással fog rád nézni, nem érti majd, mit keresel az országban, amikor éppen ölik a fajtádat. A kezével mutatja, hogy öt, pontosan öt nyugatit végzett ki az Al-Kaida tegnap. Hogy nyomatékot adjon a szavainak, elhúzza a torkán az ujját. Igen, elvágta a torkukat. Eszedbe jut Marie a hotelből, a lenszöke haja és a holland akcentusa. Elképzeled, hogy elvágják a torkát.

Láttál már ilyet csirkéken – s ha valamit, hát azt megtanultad a munkád során, hogy az ember sem sokban különbözik a halálban. Eszedbe jut majd Isten is, elismétled az anyanyelveden, hogy nincs. Azért fogod ezt tenni, mert egyre bizonytalanabb vagy. Egy véletlenül múlt, hogy nem mentél Marie-ékkel és nem öltek meg téged is.

Rá fogsz mosolyogni a tisztre, mert nem lesz jobb ötleted. Elmondod, hogy nem akarsz elmenni az országból, csak engedélyt szeretnél kérni, hogy délre utazhass, a tengerhez. Meg fogja kérdezni, hogy mit akarsz csinálni Adenben. Azt hazudod, hogy egy alapítványt látogatsz meg. Nem kapnál engedélyt, ha azt mondanád, hogy a lázadókkal fogsz interjút csinálni.

„Hozott nekem ajándékot?” – kérdezi majd tőled a tiszt, te pedig száz dollárt fogsz az asztalára tenni. Megint rád mosolyog és kiállítja az engedélyed. „Vigyázzon rád az oltalmazó” – mondja majd és a bejáratig kísér.

Odakint pedig rád borul az éjszaka, látni fogod a leheleted és fázni fogsz, ahogyan visszabotorkálsz a szállásodra. Valaki az utcán majd a kezedbe nyom egy gyertyát, hogy el ne tévedj.

Elfekszel a priccsen, hallod a csótányokat, ahogyan előbújnak a sötétre a szobában. Nem látsz majd mást, csak a sötétet, és hogy valami mozog a sötétben. Aztán megérezed a fejedben a katot, kiszakadsz a sötétből, ki a csótányok közül. Elringat, hogy messze vagy, messze.

2.

A müezzinre fogsz ébredni. Hajnal lesz, hideg. Összecsomagolod a holmidat, ami fontos neked, még elfér egy hátizsákban. Bemész a mecsetbe. A muszlimok nem fognak szólni semmit, de összesúgnak a hátad mögött. Az imám hangja el-elcsuklik majd a meghatódottságtól, hogy egy hugejja is érti Isten igéjét.

Az imádság után, amikor megkérdezed, hogy merre van a buszállomás, húszan kísérnek oda. Kérdezed miért, azt mondják, mert mind a testvéreid.

Nagy nehezen megszabadulsz tőlük, jegyet veszel Ta'izzba és keresni kezded a buszodat. Eltévedsz az árusok között, két alkudozás alatt meghallgatod a napi híreket. Az Al-Kaida bejelentette, hogy „nem óvja többé az országban a nyugatikat”. Mindenki menekül. A kormány plusz repülőgépeket bocsátott a reptéren rekedt külföldiek részére. Megtalárod a buszodat, egy a tucatból. Csirkeketrecek,

bőröndök, emberek ülnek a tetején, mint bármelyiken az állomáson. Ha egy-egy busz megindul, lassan hullanak és pörögnek a levegőben a tollpihék.

Megpróbálsz felszállni. A sofőr, egy hatvan körüli ős férfi összerezzen, amikor meglát. Kiugrik a kormány mögül, megragadja a válladat és könyörögni kezd, hogy ne az ő buszát válaszd. Előveszi a tárcáját, mutatja a gyerekei fényképét. Uraságnak szólít. Nem akarja, hogy vele utazz, mert ha bármi történik veled, övé a felelősség. Ha elrabolnak, lelőnek, ha eltűnsz, őt veszi elő a kormányzat, őt ítélik tíz év kőtörésre terrorcselekményben való részvétel miatt. Plusz azokat az utasokat, akiknek két ujjnál hosszabb szakálla van.

Nem lesznek érveid, hogy vitázz. Csak állsz majd, figyeled a rimánkodó buszsofőrt, aki éppen azt ecseteli majd, hogy a nyugati ruhádban úgy világítasz a tömegben, mint a csont a homokban, csak a hülye nem vesz észre. És hiába öltözől dzsalabijába, hiába dugsz dzsambiját az övedbe, sem a hajad, sem a szemed színén nem tudsz változtatni. Már feladnád, amikor feltűnik valaki, aki látott a mecszetben.

Arra eszmélsz, hogy komoly vita bontakozik ki körülötted. A legfőbb érv, amiért elvisznek, az lesz, hogy maga Gábriel arkangyal veri meg a sofőrt, ha nem segít az Isten egyik sápadt, de hívő gyermekén. Nem bocsátkozol hitvitába. Nem monddod, hogy nem, mert tudod, hogy semmi értelme sem lenne.

Amióta betted a lábad a Közel-Keletre, mindent el tudsz magyarázni, kivéve az Istenhez való viszonyodat. El tudod mondani, honnan jöttél, mit csinálsz, tudsz csirkét vagy nyulat vásárolni, de azt nem, hogy nem hiszel Istenben. Bármit, csak ezt nem.

Egyszer egy kairói taxisofőrnek próbáltad elmagyarázni, amikor a vallásodról kérdezett, hogy se muszlim, se keresztény se semmi nem vagy. „Bidun Allah” – próbáltad magyarázni, rád nézett, bólintott és azt mondta, neki semmi baja nincs a zsidókkal. Így értetted meg, hogy a Közel-Keleten nem létezik olyan, hogy ateizmus. Ha nincs istened, nem létezel. Ha pedig azt monddod az araboknak, hogy „Isten nélkül”, az zsidót jelent.

A vita végén felengednek majd a buszra, mint egy muszlim testvért, akire vigyázni kell. Egy izzadtságzagú asszonyosság és egy kecskepásztor mellé kapsz helyet. Előtted palesztinok ülnek. Elnézed majd a sebhelyeiket és tudod, hogy ők a menekülő ellenzék. A sebeik pedig egy-egy szembehelyezkedésük tárgyi emlékei a politikai iszlámmal.

Kigördül a busz, a sofőr aggódva fog a visszapillantó-tükörbe bámulni. Téged figyel. Elhagyjátok a várost, kanyargós, sziklás úton haladtok. Kinézel az ablakon: vörös a föld és közel az ég, marsbéli tájon jársz, katligetek és kilótt harckocsik emlékeztetnek csak rá, hogy itt is emberek élnek.

Félúton Ta'izz felé bele fogtok futni egy katonai ellenőrző pontba. Csak miattad fog várni a busz egy órát, amíg kihallgatnak. A kihallgatótiszt a fejedhez fogja vágni, hogy örült vagy, hogy ilyen időkbén utazgatsz, majd amikor belátja, hogy

nem tud lebeszélni arról, hogy meglátogasd a világ végét, fél kiló katot fog a bőr-dzsekidbe gyömöszölni. „Legalább érezd jól magad és ne szállj le a buszról, ha nem muszáj”.

Persze az első adandó alkalommal megszeged a szabályt, és leszállsz a buszról a többi utassal egy étteremnél. Az étterem előtt kút lesz, és míg a vacsorádat eszed, előtted iszik egy birkanyáj. Leprások jönnek majd kéregetni, az étterem tulajdonosa bottal kergeti el őket. A vérük a betonra fröccsen.

Öt férfi megy veled mindenhová, hogy bajod ne essen. Önkéntesek. Árgus szemmel figyelnek minden feléd közeledőt, ilyenkor ráteszik a kezüket az övükben ülő dzsambíjára és résnyre kibújtatják a pengét. Ilyen helyeken szoktak értékes túszt ejteni a törzsek. A fehér bőróddal pedig annak számítás.

3.

Mielőtt a busz lekanyarodna Ta'izz felé, szólsz a sofőrnek, hogy le akarsz szállni. Átvágssz a többi utason, ketten is ajánlják, hogy veled mennek és vigyáznak rád. Előveszed a legjobb arabodat és megköszönöd. Muszlim módon köszönsz, hogy megnyugodjanak. Ha mondod, elhiszik, hogy áldás van rajtad és angyalok ülnek a válladon, hogy elkísér a béke. Elhiszik, mert a hazáddal ellentétben ezen a vidéken a kimondott szónak varázsereje van.

Leszállsz a buszról, nézed mekkora porfelhőt ver Ta'izz felé menet. Az ablakból integetni fognak feléd. Végül eltűnik a busz és körülnézel. Vörös sziklákat és gyéren növvő világos cserjéket látsz majd, az inged a bőróddra tapad. Már nem lesz a hegyekben.

Húsz percen keresztül vársz, de nem jön semmi. Kiszárad a szád, átkozni fogod magad, hogy nem hoztál vizet.

Eltelik egy óra. Tűnődsz, hogy meddig fogod így bírni, mikor kezdenek begörccsölni a végtagjaid a kiszáradástól itt a semmi közepén.

Amikor már belenyugszol, hogy az éjszakát a sivatagban töltöd, fel fog tűnni egy apró kecskenyáj.

A pásztor először azt fogja hinni, a sziklák között bolyongó rossz szellem vagy. A beszélgetések során maximum arról fogod tudni majd meggyőzni, hogy nem vagy rossz. Rád fogja a kalasnyikovját (felismered, hazai gyártmány), kiabál veled, amíg el nem mondod a sahadát. Miután meggyőződik róla, hogy muszlim vagy, leereszti a fegyvert és kecsketejjel kínál. Kérdezi, hová tartasz. Mondod, hogy a világ végére. Bólint, közli, hogy az pont százötven kilométerre van attól a ponttól, ahol most állsz. Mert a világ végén túl kezdődik a sötétség és a fogak csikorgatása.

Miközben beszélgetek, megengeded, hogy megtapintsa a bőródd. Ilyen fehér bőrt ő még nem látott közletről, gyanakszik is, hogy nem vagy rendes ember. Felajánlod a katodat a kecsketejért cserébe. Leültök és rágtok. A törzse olyan tíz kilométerre lakik innen, felajánlja, hogy ha akarod, elkísérheted, hátha elvisznek

az egyetlen autójukkal a világ végére. Így is teszel. Tíz kilométert gyalogolsz a sötétedő sivatagban, a kecskepásztort kísérve. Amikor már semmit sem látsz a fáradságtól és a táj az óriásira hízott hold fényében fürdik, feltűnnek a kunyhók.

Mindenki előjön megbámulni téged, a férfiaknak kell visszaparancsolni az asszonyokat és gyerekeket. Egy ősz hajú ösöreg lép majd eléd, a kádi. Mikor mondod, hogy magyar vagy, bólint. Van ilyen ország. Látni fogod a férfiak arcán a megkönnyebbülést.

A kádi a kunyhójába fog hívni, hússal kínál. Megígéri, hogy holnap elvisznek Adenbe, ha a világ végét akarod látni. Cserébe annyit kérnek, vacsorázz velük. Két órán keresztül eszel a kádival, majd lefekszel a kijelölt szőnyegre. Arra alszol el, hogy a Kádi feleségei és gyerekei eszik a vacsorátok maradékait.

4.

Arthur Rimbaud azt írta Adenről, hogy „Ez egy bűdös pöcegödör, a világ vége”. A költőnek itt kezdődött afrikai karrierje, emlékét ma hotel őrzi, kár, hogy a nevét nem írják helyesen.

Elbúcsúzol a törzstől, hotelszobát foglalsz. A tenger miatt alig bírsz lélegezni, a levegőnek itt komoly súlya van.

Elvégzed a munkát, amiért idejöttél, de közben a világ végére gondolsz, hogy melyik utcában lehet. Óvatlanul sétálgatsz éjszaka, valaki leüt, elviszik a mobiltelefonodat és kétszáz dollárodát, sós lesz a szád a saját véredtől.

De sehol a világ vége, csak régi kolonialista épületek, forróság és betegségek szaga a levegőben. Már feladod, hogy megtaláld, így találsz meg.

A világ vége ugyanis tényleg Adenben található, a Sailor's club nevű kuplerájban, az egyetlen helyen a városban, ahol inni lehet. Egy mólóra épült, gyakorlatilag bent ül a tengerben.

Furcsállva fogják nézni a véres ingedet, de fehér vagy, ezért beengednek. A gyűrűddel fogsz dobolni a sörösdobozokon, hogy jelezd a lányoknak, italt igen, mást nem szeretnél.

Persze nem úszod meg, hogy egy fekete lány melléd ne üljön. „Diszkont áron szeretne” – mondja majd, te pedig később Jázminnak fogod hívni, mert szégyellni fogod, hogy sosem kérdezted meg a nevét.

Megkérdezed, hogy honnan jött, hogy eltereld a beszélgetést az üzletről. „Onnan”, mondja majd, a tenger felé mutatva, a sötétbe.

„Ez itt a világ vége. Itt ér véget mindegyik szabály. Ezen a helyen, ebben a bárban” – teszi majd hozzá, amikor feláll az asztalodtól.

„Az én hazám már régen kiesett a világból” – mondja majd, és átül egy másik férfi asztalához.

Sokáig fogsz még egyedül ücsörögni a bárban, bámulva a sötétet. Fegyverek fényei villannak a távolban, azt jelzik, hol kezdődnek a szomáliai vizek.